

Evropski institut za rodnu ravnopravnost (European Institute for Gender Equality)

Snežana Zorić

Ravnopravnost polova je jedna od temeljnih vrijednosti i fundamentalnih prava koje zagovara Evropska Unija. Ravnopravnost polova podrazumijeva jednake mogućnosti na tržištu rada, u sferama odlučivanja i donošenja odluka od politike do oblasti kulture, sporta, obrazovanja, tehnologije, preduzetništva itd. Ravnopravnost između žena i muškaraca se vidi i kao pitanje ljudskih prava i kao preduslov i pokazatelj održivog razvoja jednog društva usmjerenog na svoje građane i građanke. Jednakost ne znači da će muškarci i žene postati isti, ali prava, odgovornosti i prilike neće zavisiti od toga da li su rođeni kao muškarac ili žena.¹

Pojmovi ravnopravnost polova, zaštita ljudskih prava su dio Socijalne politike (European Social Charter, Torino 1961.²) Ova povelja nije obavezujući nego više politički akt, ali je na osnovu nje kasnije donešeno više direktiva evropskih institucija (Direktiva 2002/73/EZ³ Evropskog parlamenta i Vijeća od 23. 09.2002., kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva Vijeća 76/207/EEZ⁴, direktiva Vijeća 2006/54/EZ⁵, direktiva Vijeća 2000/78/EZ⁶ od 27.11.2000.godine) obaveznih za sve članice. Takođe, donošenjem direktiva i odluka koje su obavezujuće za države članice, sprečava se različita primjena, tumačenje i zloupotreba pojma rodne ravnopravnosti u praksi i zakonodavstvu država članica. Zbog kompleksnosti poslova institucija Unije kao i komunikacije sa drugim institucijama ali i institucijama država članica, javila se potreba za formiranjem nezavisnog tijela koje će se baviti promocijom i poštovanjem načela ravnopravnosti polova u dokumentima i politikama Evropske Unije.

---

¹Zvanična stranica Instituta <http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1168>

² Socijalna politika <https://rm.coe.int/168007cf93>

³ Direktiva Vijeća 2002/73/EZ Evropskoga parlamenta i Vijeća od 23. septembra 2002. kojom se mijenja i dopunjuje Direktiva Vijeća 76/207/EEZ o primjeni načela ravnopravnosti muškaraca i žena s obzirom na mogućnost zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i napredovanja te na radne uslove.

⁴ Odluka zajedničkog odbora Evropskog ekonomskog prostora br. 76/2007 od 6. jula 2007. godine o izmjeni Priloga II. (Tehnički propisi, norme, ispitivanje i potvrđivanje) Sporazumu o EEP-u

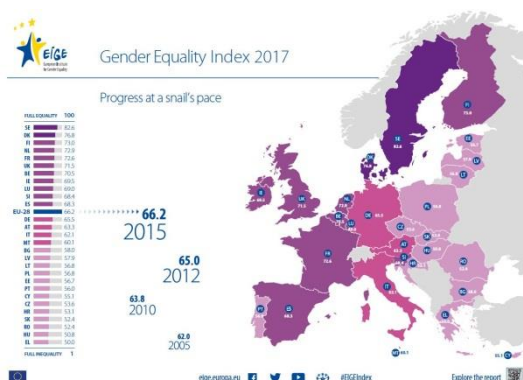
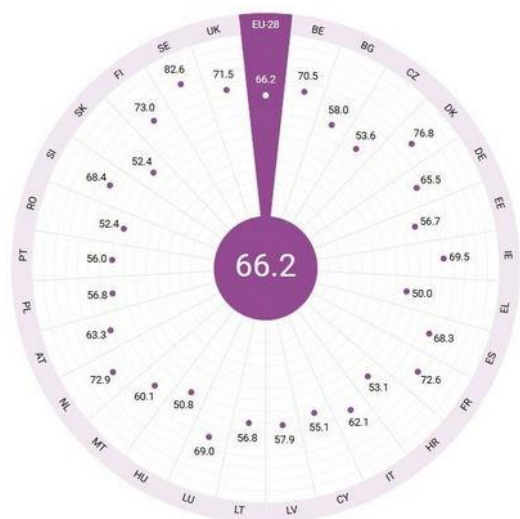
⁵ Direktiva 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 5. jula 2006. o provođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama po pitanjima zapošljavanja i rada.

⁶ Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. novembra 2000. godine o uspostavi opšeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja.

Evropski institut za rodnu ravnopravnost (u daljem tekstu Institut) je osnovan 2010. godine sa ciljem da promoviše i prati poštovanje rodne ravnopravnosti. Fokus rada ovog nezavisnog tijela Evropske Unije je praćenje politika koje donose institucije EU ali i nacionalne institucije 28 zemalja članica. Evropski parlament i Evropska Komisija su definisali misiju i daju zadatke koje Institut treba da radi. Evropskom institutu za rodnu ravnopravnost je glavni cilj da promoviše jednakost među polovima na području čitave EU, da bude svojevrsni evropski centar za rodna pitanja. Istraživanja i statistički podaci o ravnopravnosti polova, objavljivanje dobrih praksi kao i podsticanje i podržavanje institucija EU i država članica u naporima da riješe pitanje nejednakosti polova su samo dio poslova koje obavlja Institut.

Sjedište ovog nezavisnog tijela je u Vilnusu, glavnom gradu Litvanije i čini ga Upravni odbor, forum stručnjaka i izvršnog tijela na čelu kog je direktor sa saradnicima. Različite nadležnosti ima svako od ovih tijela, pa je tako Upravni odbor sastavljen od predstavnika država članica, a jedan od članova je predstavnik Evropske komisije. Ovo tijelo donosi budžet, usvaja dugoročne i srednjoročne planove. Drugo tijelo (forum stručnjaka) se sastoji od stručnjaka specijalizovanih za rodna pitanja, predstavnika nadležnih organa iz država članica kao i predstavnika institucija EU kao i nevladinih organizacija koje se bave rodним pitanjima, organizacija koje zastupaju radnike i poslodavce. Izvršno tijelo čini direktor sa saradnicima, a Institut po potrebi angažuje eksperte iz raznih oblasti a sve u cilju promocije rodne ravnopravnosti.

Index rodne ravnopravnosti 2015.godine i 2017.godine ⁷

Index rodne ravnopravnosti i baza podataka

Institut se bavi se istraživanjima o rodnoj ravnopravnosti u raznim oblastima na nivou EU ali i u svakoj državi članici. Pored grafikona koji daju podatke o rodnoj ravnopravnosti na različitim nivoima, u različitim oblastima (tržište rada, obrazovanje, donosioci odluka, zastupljenost u vlasti, zdravstvena zaštita, razlike u zaradi između muškaraca i žena, rodna ravnopravnost u oblasti sporta, kulture, donosioci odluka itd.). Svi podaci koje sadrži Index rodne ravnopravnosti su objavljeni pojedinačno za svaku zemlju članicu, razvrstani po godinama, upoređeni sa trendovima na nivou EU. Rezultati istraživanja služe za praćenje politika koje provode insitucije država članica, davanje preporuka za poboljšanje stanja i osiguravanja većeg stepena ravnopravnosti i zaštite oba pola. Takođe, ove podatke Institut koristi za svoje publikacije, promociju rodne ravnopravnosti i služi kao jedna od najvećih baza podataka, publikacija i statističkih podataka koje se ne mogu naći na drugom mjestu.

Gender mainstreaming / Politika rodne ravnopravnosti

Bitan segment za ostvarivanje rodne ravnopravnosti je i integracija rodnih pitanja u pripremu, implementaciju i provedbu svih politika, programa i mjera koji utiču na kvalitet života muškaraca i žena. Ovaj proces poznatiji kao Gender mainstreaming (Politika rodne ravnopravnosti) je jedna od oblasti kojom se bavi Institut, prateći sve politike i oblasti koje donosi i kojima se bave institucije na EU i nacionalnim nivoima (poljoprivreda, zdravstvena zaštita, obrazovanje, preduzetništvo, ekonomija, sport, pravda, istraživanje, kultura). Rodna osjetljivost kod donošenja politika i odluka u svim oblastima će

⁷ Više informacija o indexu rodne ravnopravnosti <http://eige.europa.eu/gender-equality-index>

doprinijeti jednakim mogućnostima i jednakoj zaštiti prava oba pola. Politika rodne ravnopravnosti je strategija pomoću koje se pitanja i iskustva žena i muškaraca pretvaraju u integralni dio izrade, provođenja, praćenja i ocjene politika i programa u svim političkim, ekonomskim i društvenim sferama. To se radi na način koji osigurava da žene i muškarci jednako uživaju prava a da se pri tom ne podržava neravnopravnost. Konačni cilj gender mainstreaming⁸ je postizanje rodne ravnopravnosti (definicija Ekonomskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda - ECOSOC, juli 1997. godine). Za Vijeće Evrope gender mainstreaming je "(re)organizacija, unapređenje, razvoj i evaluacija procesa politika, tako da perspektiva rodne ravnopravnosti bude ugrađena u sve politike, na svim nivoima i u svim fazama, od strane aktera koji su uključeni u kreiranje politika".⁹

Rodno zasnovano nasilje

Institut se bavi i pitanjima rodno zasnovanog nasilja, objavljujući statistike i informacije, sve u cilju pružanja podrške institucijama i stručnjacima koji se bave ovim pitanjem u državama članicama i na nivou EU. Na stranici instituta nalaze se istraživanja, linkovi sa publikacijama o dobrim praksama, literatura i legislativa koja se bavi ovom oblasti, metode i načini borbe protiv rodno zasnovanog nasilja.

Pekinška deklaracija

Pekinška deklaracija¹⁰ i Platforma za akciju koja je usvojena 1995. godine su značajne iz više razloga. Deklaracija sadrži konkretne ciljeve i akcije koje treba da se preduzmu u oblastima gdje je izražena zabrinutost za položaj žena. Takođe, deklaracija sadrži nabrojane oblasti gdje su i na koji način žene su diskriminisane (nasilje nad ženama, žene u oružanim konfliktima, žene i ekonomija, žene i moć, obrazovanje žena, žene u sferi donošenja odluka, žene i mediji, ženska ljudska prava, djevojčice), prijedloge i mjere kako da se otklone nedostaci. Navedeni su i organi, organizacije i nivoi vlasti koji treba da provode mjere, finansiraju akcije i prate izvršavanje navedenih ciljeva u Deklaraciji. Evropska Unija je potpisnica ove međunarodne deklaracije a Institut prati provođenje ove Platforme, piše godišnje izvještaje o provođenju ove deklaracije. Prati se provođenje u nacionalnim institucijama i politikama država članica ali i usklađenost politika u institucijama EU.

---

⁸ Više o gender mainstreaming <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming>

⁹ Akcioni plan <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/5ohz4nh78h77iUwCARRWo=>

¹⁰ Više o Pekinškoj deklaraciji <http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/04-PEKINSKA-DEKLARACIJA-kb.pdf>

Borba protiv nasilja nad ženama

Bijela vrpica je simbol borbe protiv nasilja nad ženama

White Ribbon Campaign¹¹ koja ima za cilj da se u borbu protiv nasilja nad ženama što aktivnije uključe i muškarci je takođe jedna od aktivnosti Instituta.

Uloga EIGE u procesu pristupanja Bosne i Hercegovne Evropskoj Uniji¹²

Institut od 2013. godine učestvuje u procesu pristupanja drugih država Uniji, kroz projekte koji treba da pripreme zemlje potencijalne kandidatkinje za usklađivanje sa politikama EU, sa fokusom na ravnopravnost polova. Projekti u kojima učestvuje Institut se finansiraju u okviru Predpristupnih fondova (IPA)¹³ i sastoje se iz nekoliko vrsta aktivnosti. Usklađivanje standarda, politika i prakse država kandidatkinja sa EU zakonodavstvom na polju ravnopravnosti polova je jedna od najbitnijih aktivnosti. Promocija koordinacije i razmjena informacija između zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidata, Instituta i država članica kao i jačanje institucija, obuka stručnjaka za rodno osvještene politike i korištenje svih resursa ovog Instituta. Pored svih navedenih aktivnosti, održavaju se i tehnički sastanci gdje se koordiniše saradnja sa Institutom a stručnjaci iz zemalja kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja razmjenjuju iskustva, koriste sva istraživanja koje ovo savjetodavno tijelo/istraživački centar pruža. Takođe, u okviru projekta finansiraju se studijske posjete Institutu, a predstavnici država koje koriste finansijska sredstva kroz ove projekte imaju priliku razmijeniti ideje i planove na polju unapređenja rodne ravnopravnosti.

Svrha postojanja Instituta jeste promocija rodne ravnopravnosti, usklađivanje politika i unapređenje istih u svim državama članicama a posebno unapređenje i usklađivanje rodno

¹¹ Više o kampanji i aktivnostima EIGE <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/white-ribbon>

¹² O ulozi EIGE u procesu pristupanja BiH <http://eige.europa.eu/about-eige/our-work/working-with-stakeholders>

¹³ Više o predpristupnoj pomoći Bosni i Hercegovini <http://www.dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4807&langTag=bs-BA>

osviještenih politika i promocija rodne ravnopravnosti u državama koje su opredijeljene za evropske integracije.

Korišteni izvori:

Pekinška deklaracija i Platforma za akciju

<http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/04-PEKINSKA-DEKLARACIJA-kb.pdf>

Evropski institut za rodnu ravnopravnost EIGE

<http://eige.europa.eu>

<http://eige.europa.eu/gender-based-violence/white-ribbon>

Predpristupna pomoć Evropske Unije u Bosni i Hercegovini

<http://www.dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4807&langTag=bs-BA>

Informativna brošura o EIGE

http://www.w20-germany.org/fileadmin/user_upload/EIGE_EN.pdf

Riječnik rodne ravnopravnosti sa sinonimima

<http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus>

Prijedlog rezolucije Evropskog parlamenta o rodnoj ravnopravnosti žena i muškaraca u Evropskoj uniji

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0046+0+DOC+XML+V0//HR>

Službeni glasnik Evropske Unije

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content>

Snežana Zorić